

İZZEDDİN

Ökte

Yıllardır, asil tanburunu
dinlemek zevkinden
mahrum kaldığımız
büyük sanatkar

İZZEDDİN ÖKTE — Yanda portresini
gördüğünüz değerli sanatkar İzzeddin
Ökte'yi maalesef son senelerde
radyolarımızda dinliyelemekteyiz.

BEYATI ARABAN ŞARKI

Usulü: Aksak

Suyulu Salih Efendi

(R) Neyle ye yim ni ce de yim
O la mam bir an a mana man
O la mam bir an a mana man
Derdü ne düğün a fev düm
bana bir der man a man a man
der di ne düğün a fev düm
bana bir der man
Bu ce fa için sak lar i miş
be ni bu dev ran a mana man
be ni bu dev ran a mana man

Neyliyim nicedeyim olamam bir an
Derdine düğün efendim bana bir derman
Bu cofa için saklar imiş beni bu devran
Gözlerim gıryan efendim ciğerim püryan

“İZZEDDİN Ökte! Tanburi Cemil, benim, sulbünden dünyaya geldiğim babam olduğu kadar, Tanrı kudretinden bir parça olan ruhu ile senin de babandır. Tanburu eline aldığı her an, o ruhun mevlâdu olduğunu gösteren sen kardeşime, babamın şu aziz gölgesini yadigar etmekle, üçümüzün de bir ve aynı hâtranın mânâsı içinde birleştiğimizi sanıyorum.”

Yukarıdaki sözler, üstad Mes'ut Cemil'in kıymetli sanatkar İzzeddin Ökte'ye hediye ettiği babası Tanburi Cemil'in resminin altına yazdığı satırlardan alınmıştır.

Maalesef, senelerdir asil tavırlı tanburunun ne mızraplısını ne de yaylısını dinliyeemediğimiz kıymetli sanatkar, aynı zamanda dirayetli, tesir altında kalmıyan, prensiplerinden hiçbir suretle fedakârlık etmiyen bir idarecidir.

Hassas bir ruhun ve müstesna iera kabiliyetinin bütün evsafını İzzeddin Ökte'nin mızraplı ve yaylı tanburunda bulabilirsiniz. Ne yazık ki, bu kıymetli insandan bugün için hiçbir suretle istifade edilmemektedir. Musikimizin, her sabaha kendisinden bir hayli hizmet beklediği değerli sanatkarın sanat hayatını, ağızdan dinliyelim: «1911 senesinin şubat ayında ve karlı bir gecede İstanbul'da Cihangir'de doğmuşum. Her Türk çocuğu gibi, ben de, hicaz makamında söylenen niniyi ve bunun dışında rahmetli babam Nail Ökte'nin udunu dinliyerek büyüdüm. Evimiz özel bir konservatuar gibi babamın talebeleri ile dolup

taşardı. Kapı diplerinde takip ettiğim bu musiki dersleri, bende büyük bir tesir uyandırmış olacak ki, ağabeyim için alınarak bir köşeye bırakılan tanburu elime geçirip bir şeyler çalabilmek için çarpınır, fakat her teşebbüsüm, 'Bırak kıracaksın' hitabı ile durdurulurdu. Bir ikindi vakti, evdekilerin meşgul oldukları bir sırada ben gene tanburu yakalayıp bir şeyler çikarışım. Ağabeyim Burhaneddin Ökte, kapı aralığından dinlemiş ve olayı babama nakletmiş. O akşam, uzunca bir nasihatın sonra tanburun bana verilmesi kararlaştırıldı. İşte musikiye intisabım böyle başladı.

Gene ağabeyimin arkadaşlarından ve şimdi mehter takımının değerli azası Kadıköy'lü Fahri Beyden, iki hane kürdilhicazkar peşrevi, rahmetli tanburi Hâfif Beyden yegâh peşrevi ile bazı tanbur pozisyonları öğrendim. Aldığım tanbur dersleri bundan ibaret kaldı.

Musikimizin parlak devirleri idi. Darüttalim-i Musiki Heyeti İstanbul'un değişik semtlerinde konserler verir, ben de gider, dinlerdim. Musikiye yakın alâkam, heyetin değerli azaları udi Fahri Kopuz ve merhum Neyzen İhsan Bey gibi hocaların gözünden kaçmamış olacak ki, beni dinlemek istediler. Büyük heyecanla, bir taksim yaptım. Bu koca otorite heyetin kararı, Darüttalim-i Musiki Heyetine aza olarak kabul edilişim şeklinde tecelli etti. Senelerce bu değerli insanların arasında çaldım ve tahsilime devam ettim. Ne hazindir ki, Darüttalim gibi büyük bir heyetin azası olduğum

halde, musiki dersinden mektep notum, ekseriya bir, ikiyi geçmezdi. O tarihten beri, öğretmenlerin not defterlerindeki takdirlerine şüphe ile bakarım.

Seneler geçti. Ağabeyim Riyaseti Cumhuriyet Musiki Heyetinde idi. 1930 yılında istifa etti, o sırada ben de Ankara'ya Ziraat Bankasına tayin olundum. Bir gece büyük insan, eşsiz kahraman Atatürk'ün huzurlarına kabul edildim. 'Ağabeyin bizim heyetten ayrıldı, şimdi senden hizmet bekliyoruz' diyerek, beni bu mukaddes vazifeye tayin ettirdiler. Musiki hayatımın en şerefli günleri böylece başladı. Burada iki önemli sanat olayının açıklamasını yapmaktan kendimi alamıyacağım:

Bir, Riyaseti Cumhuriyet Musiki Heyetine alınmam Türk musikisinin radyolardan ve konserlerden yasak edildiği tarihe tesadüf eder. Rahmetli Atatürk, Sarayburnu nutkunda, 'Bu musiki bizim heyecanımızı temsil etmez' dediği tarihten sonra da, gene bizim musikimizi dinlemiş hattâ terennüm etmiştir. Gene özel meclislerinde gecenin geç saatlerine kadar musikimizi dinlerler, hattâ söylerlerdi. Bir akşam, bu musikimizin yasak edilmesi konusu konuşulurken 'Ben bu musikiyi değil, bozuk düzen ortaya konulup ne çalınıp ne söylendiği belirsiz musikiyi yasak ettim' buyurmuşlardı.

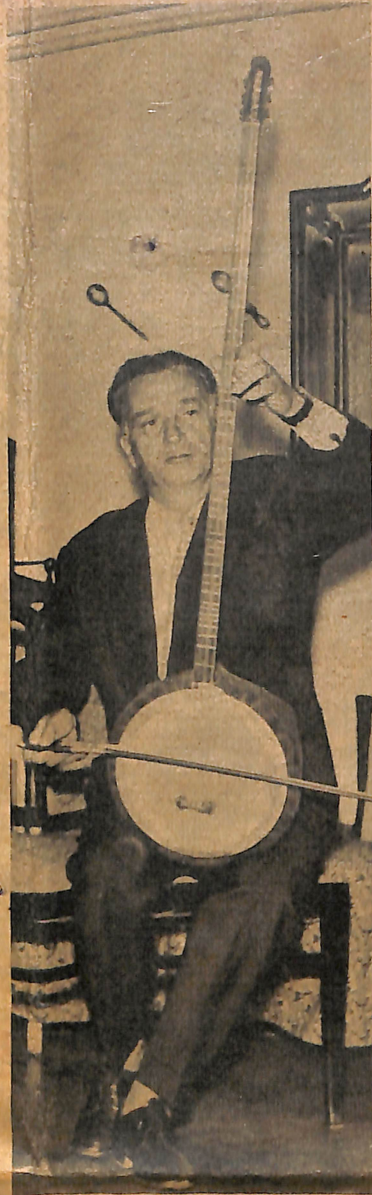
Gelelim ikinci ve hance en önemli konuya: Büyük önder, sanatçı diye kimi duydularsa, kadın erkek huzurlarına çağırarak, dinleyip alâkadar oldular. Ölümünden sonra, yalan yanlış iftihar vesilesi yapıp beyanatta bulunan birçok sanatçının, o büyük insanın huzurlarında nasıl perişan oldukları hâlâ gözümün önündedir. 'Atatürk, neden böyle ismini duyduğu her sanatçıya ilgi gösterirdi' sorusunun cevabı şu: Atatürk hakiki sanatçıyı, gerçek artisti arıyordu. Hayatı boyu bulamadı. Terbiyelisini buldu, kültürünü bulamadı. Genel kültürüsü var-

dı fakat musiki bilgisi zayıftı. Atatürk, bugünkü sanatçıyı arıyordu. Cebinde üniversite diploması, musikinin bütün teorilerine vâkıf, devlet reisi önünde, nasıl oturulup, nasıl hareket edileceğini bilen sanatçıyı arıyordu. Ama o gün için bunu bulmak çok zordu. Sırası gelmişken bir hatıramı nakletmekten kendimi alamıyacağım: Atatürk bizi daima sofralarına almak lütfunda bulunurlardı. Bir akşam, davetli bir sanatçı vardı. Varlığından bir şeyler umulup çağırılmıştı. Geldi, aramızda yer aldı, sofrada servis başlamıştı. Kuşkonmaz geldi. Bizim de evimizde kuşkonmaz yenmezdi. Fakat, Türk mutfağında olmıyan yemeklerin nasıl yeneceğini biz, Ankara'ya gittikten sonra öğrenmiştik. Bu arkadaş, kuşkonmazı, nasıl yenildiğini bilmeden attı ağzına. Yutmaya kalkınca da, kuşkonmazın lifleri küçük diline takıldı. Ortaya çok komik ve o nisbette de acıklı bir olay çıktı.

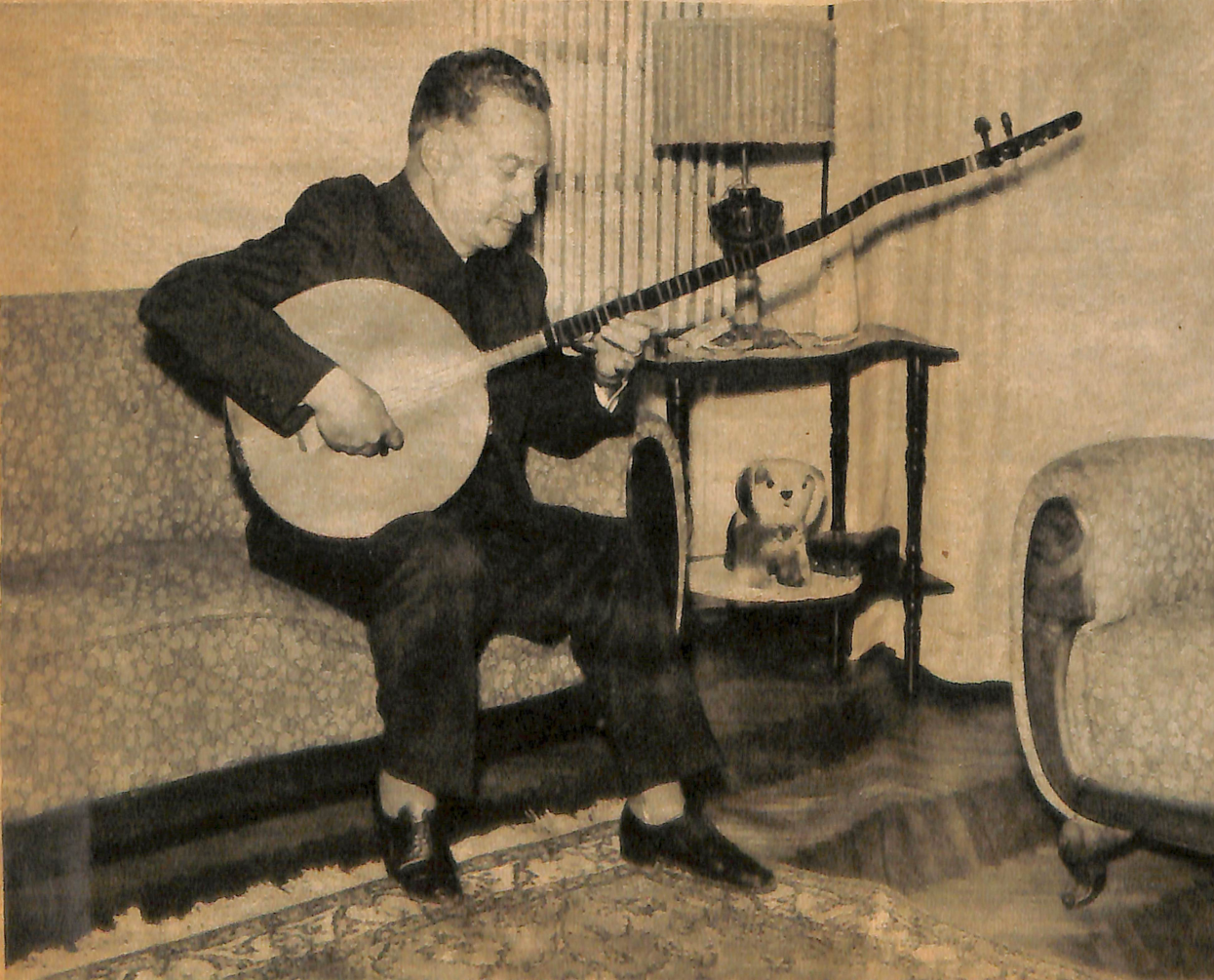
İşte büyük Atatürk her çağırıldığı sanatçıdan yarın için bir şeyler istedi. Gelenler çaldılar, okudular. Fakat, onun yarın için istediklerinin farkında bile değildiler.

Sözünü uzattık, böylece sanat hayatımın en şerefli günlerini Riyaseti Cumhuriyet Musiki Heyetinde geçirip, memuriyet hayatına döndüm. Çeşitli müesseseler ve devlet hizmetlerinde çalıştıktan sonra, içimdeki musiki mikrobu bırakmadı yakamı. Radyolar açılınca, Ankara Radyosuna, bilâhara oradan da İstanbul Konservatuvarına intisap ettim. Şemsi Yastıman'ın bir koşması vardır: 'Bir dikbaşlı kişi, bin bir işe girer, hepsinden iflâsla çıkar' ben de, doğru sözlülüğüm ve hak karşılarındaki dikilişlerim yüzünden hem konservatuvardan, hem de Ankara Radyosundaki vazifemden ayrıldım.»

Kıymetli sanatkarın Türk musikisinin bugünkü durumu, radyolarımız, konservatuvar ve enstrüman tedrisi hakkındaki fikirlerini, diğer bir yazımızda okuyucularımıza nakledeceğiz.

SAZI İLE — Yukarıdaki resimde, kıymetli sanatkar İ. Ökte'yi yaylı tanburu, aşağıda tanburu ile görmekteyiz...

İstanbul Radyosundan Seçmeler

8 - 6 - 1963

- 8.10- 8.25 Mustafa Kandıralı
- 13.00-13.20 Afife Ediboğlu
- 13.45-14.00 Cevdet Çağla
Fulya Akaydın
- 15.40-16.00 Afıtap Karacan
- 18.30-19.00 İleri Türk Müziği
Konservatuvarı
- 20.40-21.00 Güzide Kasacı
- 21.40-22.00 Ali Rıza
Köprülüeroğlu

9 - 6 - 1963

- 8.10- 8.25 Baki Duyarlar
- 10.00- 10.30 Seçtiğiniz şarkılar
- 14.30- 15.00 Beraber şarkılar
- 15.00- 15.15 Feyzi Aslangil
- 20.40- 21.00 Ahmet Çağan
- 21.30- 21.50 Mediha Demirkıran

10 - 6 - 1963

- 12.10-12.30 Recep Birgit
- 13.00-13.20 Mefharet Yıldırım
- 18.30-19.00 Radyo Karma Faslı
- 19.40-20.00 Süheylâ Gürses
- 20.40-21.00 Muzaffer Birtan
- 21.30-22.00 Küçük Koro

11 - 6 - 1963

- 9.00- 9.20 İstanbulun Sesi
- 13.00-13.20 Radife Erten
- 18.30-19.00 Radyo Erkekler
Faslı
- 19.40-20.00 Güllizar Ersel
- 20.40-21.00 Alâeddin Yavaşca

12 - 6 - 1963

- 12.10-12.30 Meliha Yalçın
- 13.00-13.20 Zeki Müren
- 19.40-20.00 Niyazi Sayın
Necdet Yaşar
- 21.40-22.00 Mülkiye Ecevit

13 - 6 - 1963

- 12.10-12.30 Cevriye Ceyhan
- 13.00-13.20 Rıza Rit
- 13.45-14.00 Nîmet Ergüder
- 18.30-19.00 Radyo Karma Faslı
- 21.00-21.20 İnci Atalay

14 - 6 - 1963

- 9.00- 9.20 İstanbulun Sesi
- 12.10-12.30 Orhan Şener
- 13.00-13.20 Tülün Korman
- 18.30-19.00 Radyo Kadınlar
Faslı
- 19.40-20.00 Türkân Dizer
- 21.30-22.00 Klâsik Koro